

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘๕/๒๕๔๘

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘

เรื่อง สมาชิกพรรคไทยรักไทย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติพรรคไทยรักไทยมีลักษณะ
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม หรือไม่

นายประหยัด จันทपाल กับสมาชิกพรรคไทยรักไทย รวม ๕๕ คน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้อง
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติพรรคไทยรักไทยมีลักษณะตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗ วรรคสาม
หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปว่า ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
ได้ประกาศให้มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและนายกองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดยโสธร ระหว่างวันที่ ๕ - ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ โดยจัดให้มีการเลือกตั้ง ในวันที่ ๑๔
มีนาคม ๒๕๔๗ พร้อมกันทั่วประเทศ ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐
และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ทั้งนี้กฎหมาย
เลือกตั้งดังกล่าวและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติหลักการ
ของการเลือกตั้ง มิให้ผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมืองมีเพียงการสังกัดกลุ่มต่าง ๆ หรือสมัครในนามอิสระ
เท่านั้น เพราะรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๔
และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้มีโอกาสกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน โดยเจตนาารมณ์

ของกฎหมายดังกล่าว รัฐบาลต้องให้ความอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเอง โดยควบคุมดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ปรากฏว่า พรรคไทยรักไทยกลับแสดงเจตนารมณ์และแนวทางของพรรคต่อการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมติสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีมติอนุญาตให้นายสถิตพร นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและคณะ สามารถนำสัญลักษณ์และนโยบายพรรค ตลอดจนการใช้ชื่อ-สกุล และรูปถ่ายหรือรูปภาพของหัวหน้าพรรคไปเผยแพร่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า เป็นมติที่แสดงเจตนารมณ์และแนวทางของพรรคไทยรักไทย ที่มาครอบงำการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มติดังกล่าวของพรรคไทยรักไทยจึงไม่ชอบด้วยหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในระดับท้องถิ่น เพราะมีเจตนารมณ์ที่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองท้องถิ่น การที่พรรคไทยรักไทยดำเนินการส่งและสนับสนุนให้ นายสถิตพร นาคสุข และคณะ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ในนามพรรคไทยรักไทย โดยใช้รูปภาพโฆษณาหาเสียงเป็นภาพคู่ประกอบด้วยรูปถ่ายหรือรูปภาพของ พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคไทย รักไทย พร้อมสัญลักษณ์พรรคไทยรักไทย ขอสนับสนุน นายสถิตพร นาคสุข เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร และรูปถ่ายหรือรูปถ่ายของนายสถิตพร นาคสุข อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า พรรคไทยรักไทยมีเจตนารมณ์ที่เกิดจากมติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ เนื่องจากการใช้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และเป็นผู้นำรัฐบาลมาสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นย่อมทำให้การเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างดังกล่าว เป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากถูกรอบงำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและพรรคการเมือง

นอกจากนี้ พรรคไทยรักไทยยังได้ดำเนินการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคคือ นายธฤตวิชัย คานเขต นายวิฑูรย์ วงษ์ไกร นายแพทย์สุทธิชัย จันทร์อารักษ์ และนายวิสันต์ เดชเสน ให้การสนับสนุนนายสถิตพร นาคสุข เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๔ คน ของพรรคไทยรักไทยดังกล่าว ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ เพราะใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรของพรรคไทยรักไทย โดยการขึ้นป้ายโฆษณาหาเสียงและนำผ้าห่มกันหนาวลักษณะ
ยี่สิบเคราะห์ที่ นายสถิรพร นาคสุข ขณะดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
ได้ใช้งบประมาณจากภาษีอากรของประชาชนจำนวน ๖ ล้านบาทเศษ จัดซื้อผ้าห่มกันหนาว จำนวน
๔๒,๐๐๐ ผืน แจกจ่ายให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธรในระหว่างที่
นายสถิรพร นาคสุข และคณะหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและ
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยให้สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรของพรรคไทยรักไทย จำนวน ๔ คน ดังกล่าวดำเนินการแทน อันเป็นการกระทำ
ที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การดำเนินการของพรรคไทยรักไทย ที่แสดง
เจตนารมณ์และแนวทางของพรรคต่อการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมติอนุญาตให้
นายสถิรพร นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรและคณะ สามารถนำสัญลักษณ์
และนโยบายพรรค ไปเผยแพร่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือว่าเป็นมติของพรรคที่ขัดหรือแย้งกับหลักการ
พื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๗ วรรคสาม ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ปฏิบัติหรือดำเนินการ
ช่วยเหลือการเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๗ วรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนา
คำร้องให้พรรคไทยรักไทยเพื่อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือหรือถือว่า
ได้รับหนังสือ

พรรคไทยรักไทย (ผู้ถูกร้อง) ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ว่า

(๑) ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า การดำเนินการของพรรคไทยรักไทย โดยคณะ
ผู้บริหารพรรค มีมติอนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
นำสัญลักษณ์ นโยบายพรรค และรูปหัวหน้าพรรค ไปรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือว่าเป็นมติที่ขัดต่อ
กฎหมาย และเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่นายกรัฐมนตรี อันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าไปครอบงำองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม นั้น

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า คณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ไม่เคยส่งผู้ใดสมัครรับเลือกตั้ง ในนามพรรคไทยรักไทย ส่วนนายสตีเฟน นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยศเส พรรคเคยมีมติเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ว่า พรรคไทยรักไทย ขอยืนยันเจตนารมณ์ในการส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติ ของกฎหมาย และหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และพรรคอนุญาต ให้ผู้สมัคร ๑ นำสัญลักษณ์ และนโยบายพรรค รวมทั้งรูปหัวหน้าพรรคครุฑรงค์หาเสียงได้ แต่ทั้งนี้ ให้ใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และไม่นำไปก่อให้เกิดความเสียหายในประการใด ๆ

เมื่อพิจารณาจากมติของคณะผู้บริหารพรรค ทั้ง ๔ ชื่อ ไม่ปรากฏว่ามีถ้อยคำใด ๆ ที่จะขัดหรือแย้ง กับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ มติของ คณะผู้บริหารพรรคทั้ง ๔ ชื่อ ระบุไว้ชัดเจนว่าจะส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่นายสตีเฟน นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดยศเส นำสัญลักษณ์ นโยบายพรรค และรูปหัวหน้าพรรคไปใช้ในการหาเสียงโดยได้รับอนุญาต จากนายภูมิธรรม เวชยชัย รองเลขาธิการพรรค ตามที่คณะผู้บริหารพรรค มอบหมายให้เป็นผู้มีอำนาจ ลงนามในหนังสือแทนเลขาธิการพรรค ซึ่งการอนุญาตให้ใช้สัญลักษณ์ นโยบายพรรค และรูปหัวหน้าพรรค ไปปรณรงค์หาเสียงมิได้หมายความว่า พรรคไทยรักไทย โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะ หัวหน้าพรรคและนายกรัฐมนตรีใช้ตำแหน่งหน้าที่สนับสนุนเข้าแทรกแซง ครอบงำ การเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยศเส ประชาชนในท้องถิ่น มีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย หากการเลือกตั้งมีการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ๑ ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริต และเที่ยงธรรม ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งหรือประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ก็สามารถดำเนินการร้องคัดค้าน ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตามกฎหมาย

(๒) ผู้ร้องได้กล่าวอ้างกฎหมายการเลือกตั้งและรัฐธรรมนูญว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นผู้สมัคร ต้องไม่สังกัดพรรคการเมือง มีเพียงการสังกัดกลุ่มต่าง ๆ หรือสมัครในนามอิสระเท่านั้น

ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ไม่มีกฎหมายการเลือกตั้งฉบับใด ระบุให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเลือกตั้งท้องถิ่นต้องไม่สังกัดพรรคการเมือง ดังนั้น หากผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นมีความประสงค์จะลงสมัครในนามพรรคการเมือง สามารถกระทำได้ เช่น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ส่วนการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมือง ดังนั้น การที่นายสตีเฟน นาคสุข นำสัตย์ลักษณะ นโยบายพรรค และรูปหัวหน้าพรรค ดัดป้ายโฆษณาหาเสียง ไม่เป็นการผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีกฎหมายห้ามพรรคการเมืองเข้ายุ่งเกี่ยวหรือสนับสนุนการเลือกตั้งท้องถิ่นเช่นเดียวกัน

(๓) ผู้ร้องได้กล่าวหาว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย จำนวน ๔ คน คือ นายรณฤทธิ์ชัย คานเขต นายวิฑูรย์ วงษ์ไกร นายแพทย์สุทธิชัย จันท์อารักษ์ และนายวิสันต์ เดชเสน ให้การสนับสนุนนายสตีเฟน นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร โดยถ่ายภาพดัดป้ายโฆษณาหาเสียง ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะใช้ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ช่วยผู้สมัครหาเสียงโดยขึ้นป้ายโฆษณาหาเสียงทั่วประเทศเลือกตั้งที่จังหวัดยโสธร

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า พรรคไทยรักไทยไม่เคยมีมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔ คน ช่วยนายสตีเฟน นาคสุข หาเสียง แม้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔ คน จะสังกัดพรรคไทยรักไทย ก็มิได้กระทำในนามพรรค เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔ คน มีสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองการดัดป้ายโฆษณาหาเสียง ถือว่าเป็นกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมติการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งครั้งที่ ๕๑/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ ถือว่าไม่ฝ่าฝืนลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย เพราะมิได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่เข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการหาเสียงไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗

(๔) นอกจากนี้ ผู้ร้องยังได้กล่าวหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔ คน ว่า ได้นำผ้าห่มกันหนาวเป็นงบประมาณภาษีอากรของประชาชน จำนวน ๔๒,๐๐๐ ผืน เป็นเงินจำนวน ๖ ล้านบาทเศษ แจกจ่ายให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า พฤติการณ์ตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง ย่อมเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ฯ ซึ่งมีโทษทางการเมือง

และอาญา หากผู้ร้องมีพยานหลักฐานเพียงพอ ก็ชอบที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินคดีกับบุคคลที่ได้กระทำความผิด มิใช่ นำเอาการกระทำดังกล่าวมาฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยว่าเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลตามที่ชี้แจง ผู้ถูกร้องขอศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายควี พันพระ กับพวก รวม ๓๓ คน ได้ยื่นคำร้องขอเป็นผู้ร้องร่วมกับนายประหยัด จันทพาล กับพวก ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องของสมาชิกพรรคไทยรักไทย จำนวน ๓๓ คน โดยถือเป็นผู้ร้องร่วม

ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำร้องขอชี้แจงข้อเท็จจริง ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๗ และคำร้องขอชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๗ ว่า พรรคไทยรักไทย มิได้มีมติส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และมีได้มีมติสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนนายสตีพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรนั้น พรรคไทยรักไทยมิได้มีมติสนับสนุนหรือส่งสมัครในนามพรรคไทยรักไทยแต่อย่างใดทั้งสิ้น โดยพรรคไทยรักไทยได้มีมติของคณะผู้บริหารพรรค เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ยืนยันเจตนารมณ์และแนวทางของพรรค ต่อการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พรรคอนุญาตให้ผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคมีสิทธิใช้สัญลักษณ์หรือนโยบายของพรรคไปเผยแพร่หรือใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและข้อบังคับพรรค พรรคไม่เคยไปครอบงำหรือสนับสนุนผู้ใดในการเลือกตั้งท้องถิ่น

ดังนั้น จึงถือได้ว่ามติของคณะผู้บริหารพรรคดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ร้อง ได้ยื่นคำแถลง ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ว่า ผู้ร้องได้รับสำเนาคำชี้แจงของพรรคไทยรักไทยแล้ว เห็นว่า คำชี้แจงของพรรคไทยรักไทยขัดแย้งกันเอง โดยครั้งแรกชี้แจงว่าพรรคไทยรักไทยไม่เคยมีมติส่งผู้ใดสมัครรับเลือกตั้งลงในนามพรรค แต่ต่อมากลับชี้แจงว่า นายสตีพร นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร พรรคเคยมีมติ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ อนุญาตให้ นายสตีพร นาคสุข นำสัญลักษณ์และนโยบายพรรค รวมทั้งรูปหัวหน้าพรรค รูปถ่าย

หรือรูปภาพ ชื่อ - สกุล ของหัวหน้าพรรคไปใช้เผยแพร่ จึงถือว่าคำชี้แจงดังกล่าวขัดแย้งกัน ปราศจากเหตุผลน่าเชื่อถือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากปฏิเสธทั้งหมด ก็เป็นห่วงสมาชิกพรรคในการสมัครรับเลือกตั้ง นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ผู้ร้อง เห็นว่า การเลือกตั้งไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ สิ่งสำคัญสิ่งแรก คือ การจงใจในรูปถ่ายหรือรูปภาพหรือรูปถ่ายของผู้สมัคร เพราะนำไปสู่การนิยมนับถือของประชาชน ยิ่งไปกว่านั้น หากปรากฏรูปถ่ายหรือรูปถ่ายของหัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ คู่กับผู้สมัครใดแล้วย่อมเป็นที่เข้าใจของประชาชนว่า พรรคมีมติส่งผู้สมัครลงในนามพรรค โดยผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมิได้ตรวจสอบความถูกต้องอย่างใด โดยเฉพาะรูปแบบการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อ ประชาชนย่อมเข้าใจได้ว่า หัวหน้าพรรคนั้น ๆ เป็นหัวหน้าทีมของผู้สมัคร ยิ่งไปกว่านั้นหากมีการใช้ตำแหน่งหัวหน้าพรรคหรือตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้นำรัฐบาลมาเขียนข้อความประกบคู่ว่า ได้สนับสนุนผู้สมัครในระดับท้องถิ่นแล้ว ย่อมทำให้กระทบกระเทือนสิทธิต่าง ๆ ของผู้อื่นที่ไม่มีโอกาสเช่นนั้น การเมืองในระดับชาติย่อมครอบงำการเมืองระดับท้องถิ่น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแล้ว เห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม และมีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัย ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินการช่วยเหลือการเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสามนั้น มิได้เฉพาะกรณีขอให้วินิจฉัยว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขอให้วินิจฉัยว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น ดังนั้น ประเด็นนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะต้องวินิจฉัย

ประเด็นที่สอง มติพรรคไทยรักไทยที่อนุญาตให้นำสัญลักษณ์และนโยบายพรรคไปเผยแพร่ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นมติที่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่าผิดหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผิดหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ผิดหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป”

พิจารณาแล้ว แม้ตามรัฐธรรมนูญจะมีได้มีการให้ความหมายของ คำว่า “หลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ไว้ แต่เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่า หลักการ ๗ ดังกล่าวย่อมหมายถึงหลักการต่าง ๆ เป็นต้นว่า (๑) ประชาชนในราชอาณาจักรไทยเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (๒) ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้แทนของตนไปใช้อำนาจในการบริหารกิจการของประเทศและท้องถิ่นต่าง ๆ (๓) รัฐจะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ (๔) รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวไม่ได้ เว้นแต่โดยบทบัญญัติของกฎหมาย และ (๕) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และยอมรับหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย

การที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ได้มีการบัญญัติหลักการของการเลือกตั้งมิให้ผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมือง มีเพียงการสังกัดกลุ่มต่าง ๆ หรือสมัครในนามอิสระเท่านั้น เพื่อต้องการให้ความอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเอง โดยควบคุมดูแลการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ปรากฏว่า พรรคไทยรักไทย ได้แสดงเจตนารมณ์และแนวทางของพรรคต่อการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมติอนุญาตให้นำสัญลักษณ์และนโยบายพรรค ไปเผยแพร่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้ เป็นมติที่แสดงเจตนารมณ์และแนวทางที่มาครอบงำการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยอมทำให้การเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม มติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า กฎหมายมิได้มีการบัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ต้องสังกัดพรรคการเมือง วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สามารถแข่งขันกันได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสมัครในนามสังกัดพรรคหรือไม่ก็ได้ และการที่ผู้สมัครลงสมัครในนามสังกัดพรรค และพรรคที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นเข้ามาสนับสนุน ก็ไม่ถือว่าเป็นการแทรกแซงการเลือกตั้ง ไม่กระทบถึงความเป็นอิสระของท้องถิ่น เพราะความเป็นอิสระในท้องถิ่นนั้น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ การที่พรรคไทยรักไทยมีมติอนุญาตให้นายสตีเฟน นาคสุข ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ยโสธรและคณะ สามารถนำสัญลักษณ์และนโยบายพรรค ฯ ไปเผยแพร่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้นั้น มิได้ทำให้การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถูกครอบงำจากพรรคการเมือง เพราะมติดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นต้องเสียสิทธิและเสรีภาพในการเลือกผู้แทนของตน อันเป็นหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่อย่างใด

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยว่า มติพรรคไทยรักไทยที่อนุญาตให้นำสัญลักษณ์และนโยบายพรรคไปเผยแพร่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นมติที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรค

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายพัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฐาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุธี สุทธิสมบูรณ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอภัย จันทนจุลกะ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ